

2 pav. Perkasoje 7 fiksuota sluoksnių stratigrafija iš V. E. Mačiokaitės nuotr.

Fig. 2. The stratigraphy in trench 7, viewed from the W.

3 pav. Pušies žievės plūdės fragmentas, aptiktas prieduobėje 5. T. Rimkaus nuotr.

Fig. 3. Pine bark float fragment discovered in pit 5.

0 5 cm

metu. Po paviršiniais juosvo durpingo dirvožemio, juosvos durpės ir rusvo humusingo grunto sluoksniais maždaug nuo 50–145 cm gylio stebėti rusvo ir pilko sapropelio sluoksniai. Įžemis – Litorinos transgresijos smėlis – pasiektas tik tirtos prieduobės 2 vietoje, t. y. 2,25–2,5 cm gylyje. Prieduobės 5 vietoje sapropelio sluoksnyje aptiktas ir pavienis radinys – pušies žievės plūdės fragmentas (3 pav.).

Iš viso inventorinti 5 vienetai medinių ir akmeninių dirbinių, kurie perduoti LNM. Atsižvelgiant į ankstesnių tyrinėjimų rezultatus, šie siejami su neolito laikotarpiu ežero vietoje vykusia žvejybine veikla.

The Šventoji Stone Age Settlement at 9 Kutninkų Street and Monciškė Street

In 2023, detailed excavations (31.9 m^2 area) and a field survey (176 m^2) were carried out at the Stone Age settlement of Šventoji situated at 9 Kutninkų Street and the W part of Monciškės Street (Fig. 1). Naturally formed lacustrine sediments that contained Neolithic fishing implements (Fig. 2) were recorded underneath layers of gravel, peaty soil, and peat, between depths of 0.6–1.45 m to 2.2–2.3 m.

Mindaugas Pilkauskas

Miškinių akmens amžiaus gyvenvietė

2023 m. rugsėjo mėnesį buvo vykdomi žvalgomieji tyrimai Miškinių akmens amžiaus gyvenvietės apsaugos nuo fizinio poveikio pozonio teritorijoje sklype, esančiame Šermukšnių 1-oji g. 20, Purnuškių kaime (Vilniaus r., Riešės sen.). Tyrimais siekta nustatyti, ar sklype yra kultūrinis sluoksnis.

Tyrinėto sklypo aplinkoje vykdyti žvalgomieji tyrimai teritorijose, patenkančiose į Miškinių akmens amžiaus gyvenvietės teritoriją ar jos apsaugos nuo fizinio poveikio pozonį. Akmens amžiaus gyvenvietės teritorijoje vykdyta nemažai tyrimų, kurių metu rasti radiniai datuojami mezolito laikotarpiu arba kelios apžiestos keramikos šukės galbūt skirtinos X–XIV a. (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 76–77; *ATL 2002 metais*, 2005, p. 17–18; *ATL 2020 metais*, 2021, p. 523). Absoliuti dauguma radinių siejami su mezolito laikotarpio teritorijos apgyvendinimu. Greta buvusioje durpingoje žemumoje tikriausiai tuo metu egzistavęs ežeras, kurio pakrantės ir buvo apgyvendintos. Vėlyvojo geležies amžiaus ir ankstyvųjų istorinių laikų palikimas šiuo metu tik numanomas remiantis keliomis rastomis apžiestos keramikos šukėmis. Mezolitinis palikimas fiksuojamas aplink visą durpingą žemumą – buvusį ežerą. Greta kasinėtame sklype, esančiame į P nuo 2023 m. tyrinėto sklypo ir patenkančiame taip pat į apsaugos nuo fizinio poveikio pozonio teritoriją, jokių archeologinių radinių ar struktūrų nerasta (*ATL 2020 metais*, 2021, p. 675). Šis sklypas tikriausiai buvo intensyviau niveliuotas, todėl radiniai neišliko arba buvo išsklaidyti ir archeologinių tyrimų metu neaptikti.

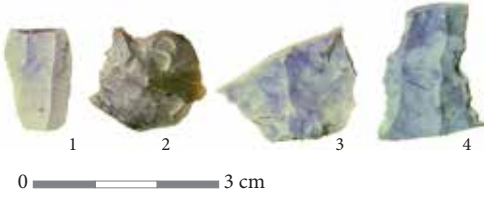

1 pav. Archeologiniai radiniai iš tyrinėto sklypo: 1 – taisyklingos skeltės vidurinė dalis iš šurfo 1; 2 – degusi nuoskala iš šurfo 1; 3 – skeltės proksimalinė dalis iš šurfo 1; 4 – netaisyklingos skeltės vidurinė dalis su šonuose esančia mikroutilizacija iš šurfo 2. M. Pilkausko nuotr.

Fig. 1. A selection of finds: 1 – the middle piece of a symmetrical blade from test pit 1; 2 – a burnt flake from test pit 1; 3 – the proximal end of a blade from test pit 1; 4 – the middle piece of an irregular blade with retouched sides from test pit 2.

Naujai tyrinėtame sklype buvo kasami 6 1x1 m dydžio šurfai ir visas kasamas gruntas buvo sijojamas. 4 šurfuose buvo rasta 10 titnaginių radinių, tačiau akivaizdi koncentracija buvo šurfe 1, jame rasti 7 radiniai, o kituose šurfuose po vieną. Visi radiniai rasti sijojant paviršinio dirvožemio sluoksnį, todėl akivaizdu, kad izoliuoto kultūrinio sluoksnio šioje vietoje nėra išlikusio, o archeologiniai radiniai pasklidę humusingoje dirvožemio dalyje. Šurfuose rasta titnago nuoskalų ir skelčių, kai kurie radiniai su įtrūkimais, rodančiais juos buvus kaitroje (1 pav.).

Radiniai šioje vietoje neturėtų stebinti, nes visoje buvusio ežero priekrantėje randama daug akmens amžiumi datuojamų radinių koncentracijų. Radinių pasiskirstymas 2023 m. tyrinėtuose šurfuose yra tankesnis sklypo PV dalyje. Todėl tikėtina, kad šioje sklypo dalyje radinių koncentracija sietina su Miškinių akmens amžiaus gyvenvietės teritorija arba tai yra atskiras nedidelis radinių telkinys greta pagrindinės fiksuotos archeologinės teritorijos. Remiantis naujausių tyrimų informacija buvo nustatyta zona aplink šurfą 1, kurioje privaloma vykdyti detaliuosius tyrimus ateityje atliekant žemės judinimo darbus. Šie nauji tyrimai kartu su kitais šioje apyežerėje vykdytais archeologiniais kasinėjimais (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 49–51) rodo grunto sijojimo svarbą ir potencialą šių priekrančių tyrimuose.

The Miškiniai Stone Age Settlement

Exploratory excavations were carried out in the buffer subzone of the Miškiniai Stone Age settlement (Vilnius district, SE Lithuania), comprising 6 test pits (6 m^2). Four of the test pits

yielded finds, with the highest concentration (7 finds) recorded on the SW side of the area, in test pit 1. The assemblage included flakes and blades, some of which had been exposed to fire (Fig. 1). These finds did not lend themselves to establishing a chronology, but past excavation suggest that the explored area was likely a continuation of the main Mesolithic site.

Tomas Rimkus, Vilius Memgaudis, Adomas Butrimas, Marius Iršėnas, Kristiina Mannermaa

Šarnelės akmens amžiaus gyvenvietė ir Ertenio ežero aplinka

2023 m. mokslinio pažinimo tikslais Šarnelės akmens amžiaus gyvenvietėje (UK 5498) ir buvusio Ertenio ežero aplinkoje KU BRIAI ir VDA vykdė žvalgomuosius tyrimus. Jie atlikti tam, kad būtų geriau suprasta vietovės apgyvendinimo raida akmens amžiuje ir identifikuota naujų priešistorinių objektų aplink buvusius ežero krantus.

Tyrimų vieta lokalizuojama Šarnelės kaime (Plungės r., Žemaičių Kalvarijos sen.). Pirmieji archeologiniai radiniai iš Šarnelės akmens amžiaus gyvenvietės aplinkos žinomi nuo XX a. vidurio. Tai šeši kaulo ir rago dirbiniai, rasti

1 pav. Bendras archeologinių tyrimų situacijos planas Šarnelės akmens amžiaus gyvenvietėje ir Ertenio ežero aplinkoje: 1 – 2023 m. tyrimų vietos; 2 – apytikslės 1982 m. tyrimų vietos; 3 – apytikslė 1981 m. tyrimų vieta; 4 – apytikslės 1973 m. tyrimų vietos; 5 – pavienė nuoskala; 6 – Šarnelės akmens amžiaus gyvenvietės zona; 7 – 1965 m. pavieniai radiniai; 8 – zondų vietos. T. Rimkaus brėž.

Fig. 1. Šarnelė site and Lake Ertenis area plan: 1 – 2023 investigation area; 2 – approximate location of the 1982 excavation areas; 3 – approximate location of the 1981 excavation area; 4 – approximate location of the 1973 excavation areas; 5 – an isolated flake; 6 – the extent of the Šarnelė site; 7 – isolated finds discovered in 1965; 8 – probe insertion locations.

